

Innhold

Kapittel 1

Innledning	15
Bokas målgruppe.....	16
Hva bør man prioritere i lesingen?.....	16
Bokas struktur	17

Kapittel 2

Morsmål, førstespråk, andrespråk og fremmedspråk	21
Innledning	21
Morsmålsbegrepet.....	21
Andrespråk og fremmedspråk.....	27

Kapittel 3

Ulike kategorier av tospråklige grupper	31
Innledning	31
Majoritetstospråklighet og opplæringsloven.....	32
Tegntospråklighet	32
Blindes tospråklighet.....	33
Sidemålstospråklighet	33
Tospråklige fra tospråklige familier.....	36
Minoritetstospråklige – tospråklige fra minoriteter eller mindretallsgrupper.....	38

Kapittel 4

Tospråklighet hos barn med samisk urfolksbakgrunn	41
Innledning	41
Samenes urfolkstatus og territoriale tospråklighet.....	46

Kapittel 5

Nasjonale minoriteter og vilkåret for deres tospråklighet	49
Innledning	49
Rom	52
Romanifolket.....	52
Mennesker med jødisk bakgrunn og skogfinner	53

Kapittel 6

Språklige minoriteter og vilkåret for deres tospråklighet	57
Innledning	57
Språklige minoriteter i barnehagealder	59
Språklige minoriteter i grunnskolen og videregående skole	61
Prinsipielle forskjeller mellom majoritetstospråklighet og minoritetstospråklighet	64

Kapittel 7

Språkopfatninger, språklig kommunikasjon og språkfunksjoner ...	69
Innledning	69
Språklig kommunikasjon.....	69
Språkfunksjoner	70
Systematiske tilnærminger til språkfunksjoner	72
En praktisk pedagogisk orientert gruppering av språkfunksjoner	74

Kapittel 8

Språkutvikling og språklige delferdigheter	81
Innledning	81
Reseptive delferdigheter og produktive delferdigheter	81
Områder for språkbeherskelse og språklige handlingsdomener	82
Språkbeherskelse – et flerdimensjonalt fenomen	83

Kapittel 9

Den rendyrkede lingvistiske tilnærmingen til tospråklighet	87
Innledning	87
Den kvantitativt orienterte tilnærmingen til tospråklighet	89
Romslige oppfatninger av tospråklighet	89
Strengt oppfatninger av tospråklighet	90
Dominanssaken i tospråklighetsforskningen	91
Velutviklet tospråklighet	92
Morsmålsdominant tospråklighet.....	94
Andrespråksdominant tospråklighet.....	95
Utilfredsstillende tospråklighet.....	96
De problematiske begrepene «halvspråklighet» og «dobbel halvspråklighet»	97
Semi-bilingualism som et uintendert positivt biprodukt.....	98
Semibilingvalisme som en initial fase av tospråklighet.....	98

Begrepet «dobbel halvspråklighet» i en problematisk svensk debatt	99
Begrepet «halvspråklighet» i den problematiske svenske debatten	100
Er «halvspråklighet» en myte og et «uvitenskapelig begrep»?	102

Kapittel 10

Sosiolingvistiske tilnærminger til tospråklighet	109
Innledning	109
Tospråklighet i sosiolingvistisk perspektiv	109
Minoritetstospråklighet er en dynamisk prosess	111
Funksjonell tospråklighet hos minoriteter	112
Tospråklighet er mer enn de involverte språkene	114

Kapittel 11

Ulike varianter av tospråklighet hos barn	117
Innledning	117
Ulike typer av tospråklighet	117
Direkte tospråklighet og indirekte tospråklighet	118
Organisk og uorganisk tospråklighet, samordnet og sammensatt tospråklighet	119
Naturlig tospråklighet, skoletospråklighet, primær og sekundær tospråklighet	119
Alder og tospråklighet	120
Simultan tospråklighet – Parallell tospråklighet – Tospråklighet som førstespråk	120
Suksessiv tospråklighet	122
Tidlig tospråklighet og sen tospråklighet	123
Additiv tospråklighet	124
Konteksten som fremmer additiv tospråklighet	125
Subtraktiv tospråklighet	126
Stigende tospråklighet og synkende tospråklighet	128
Reseptiv tospråklighet og produktiv tospråklighet	129
Asymmetrisk tospråklighet og symmetrisk tospråklighet	130
Ulike varianter av symmetrisk tospråklighet	130
Symmetrisk tospråklighet variant A	131
Symmetrisk tospråklighet variant B	131
Ulike varianter av asymmetrisk tospråklighet	131
Asymmetrisk tospråklighet variant A	132
Asymmetrisk tospråklighet variant B	132

Asymmetrisk tospråklighet variant C	133
Asymmetrisk tospråklighet variant D	133
Asymmetrisk tospråklighet variant E	134
Passiv og aktiv tospråklighet, inaktiv tospråklighet og skjult tospråklighet.....	134

Kapittel 12

Tospråklighet, språkskifte og språkbevaring	137
Innledning	137
Tredjegerasjonsforløpet – holder det stand?	138
Flergenerasjonsforløpet og språkbevaring.....	139
Språkbevaring og tospråklighet i flere generasjoner	140

Kapittel 13

Hjernen, oppvekstvilkår, språkutvikling og tospråklighet	143
Innledning	143
Broca-området og Wernicke-området	143
LAD: Naturens gave til mennesket?	145
Barndommens potensialer og hypotesene om hjernens elastisitet og kritisk periode	146
Tilegnelse og innlæring.....	147
Nyere hjerneforskning på språk, biologiske forklaringer på pedagogiske perspektiver	150
Betydningen av barns oppvekst for hjernen og språket	153
Oppvekstvilkår og språklige samhandlinger	155
Hva kan vi lære av denne hjerneforskningen?	156

Kapittel 14

Tospråklig oppvekst: utfordringer, prinsipper og strategier	159
Innledning.....	159
Tospråklig utvikling og ordforråd	159
Utvikling av ordforråd, fonologi og syntaks hos tospråklige sped- og småbarn	161
Kodeblanding og kodeveksling.....	163
Årsaker til kodeblanding.....	165
Hva kjennetegner kodeveksling?	165
Grammont-prinsippet: én person – ett språk	167
To personer–to språk-prinsippet	169

Andre muligheter og strategier for språkpolitikk hjemme	169
Én kontekst–ett språk-prinsippet	172
Én kontekst–ett språk-prinsippet i barnehagen	173
Flere kontekster–ett språk-prinsippet	174

Kapittel 15

Den første bølgen i tospråklighetsforskningen	177
En periode med et sterkt fokus på forholdet mellom tospråklighet, etnisitet og intelligens	
Innledning	177
1890–1960 – En periode med et negativt syn på tospråklighet i Vesten ..	178
Epstein og tospråklighet som sosial skade	178
Otto Jespersen og flaskesynet på barnas kognitive kapasitet.....	179
Tospråklighet er bra for majoritetsbarn og skadelig for minoritetsbarn? ..	180
«Intelligens» og «nasjon» blandes sammen	181
IQ-testing påvirket synet på tospråklighet i flere land	187

Kapittel 16

Den andre bølgen i tospråklighetsforskningen.....	191
En periode med et sterkt fokus på tospråklighetens individuelle og samfunnsmessige forutsetninger, fordeler og utfordringer	
Innledning	191
Peal og Lamberts banebrytende konklusjon i begynnelsen av 1960-årene	192
Kognitive fordeler av velutviklet tospråklighet	193
Vygotsky blir oppdaget i tospråklighetsforskningen.....	195
Forholdet mellom språk og tenkning.....	196
To varianter av begreper og språklig kommunikasjon/språkbruk	197
Vygotsky og Cummins: Den gjensidige påvirkningshypotesen.....	198
De spontane begrepene er startpunktet	200
Tospråklighet og forholdet mellom førstespråk/morsmål (S1) og andrespråk (S2)	200
Et gjensidig påvirkningsforhold mellom S1 og S2.....	201
Den gjensidige påvirkningshypotesen og dual-isfjell-modellen for tospråklig utvikling	203
Jim Cummins viderefører og utvikler Vygotskys tenkning	203
Dual-isfjell-modellen for tospråklig utvikling.....	206
Det felles fundamentets byggesteiner.....	208

En pedagogisk oppfatning av språk.....	209
Solid-byggverk-metaforen og sveitserost-metaforen	211

Kapittel 17

Den tredje bølgen i tospråklighetsforskningen	215
En periode med nevrovitenskapens bidrag til tospråklighetsforskningen	
Innledning	215
Hjerneforskning med fokus på tospråklighet.....	215
Tospråklighet og styrkede eksekutive funksjoner	216
Hypotesen om felles aktivisering av språkene hos to-/flerspråklige	217
Den kognitive reserven	218
Tospråklighet har sine røtter i én språkkrets.....	220

Kapittel 18

Terskelnivåhypotesen i lys av nyere forskning	223
Innledning.....	223
Terskelnivåhypotesen og utilfredsstillende tospråklighet	225
Hva bør man gjøre?	228
LAD må suppleres med LASS.....	228
Styrke barnets tro på på mulighetene sine.....	229
Terskelnivåhypotesen og funksjonell tospråklighet	230
Terskelnivåhypotesen og velutviklet tospråklighet	231
Evnen til kognitiv fleksibilitet.....	231
Evnen til dekontekstualisering og rekontekstualisering	232
Kognitiv akademisk språkbeherskelse og kontekstuell støtte	236

Kapittel 19

Et kort tilbakeblikk på bokas innhold	241
--	-----

Litteratur	245
-------------------------	-----

Stikkord	264
-----------------------	-----